

Profilaktika inspektorining mahallada yoshlar daftari- g'a kiritilgan shaxslar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish

**Abdurahmonov Samandar
Kamoliddin o'g'li**

**O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi 309
guruh kursanti**

Annotatsiya

Ushbu maqolada profilaktika inspektorining mahallada yoshlar daftari-
g'a kiritilgan shaxslar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Mazkur
yo'nalishdagi dolzarb muammolar, amaliy tajriba va mavjud tizimdagi kamchiliklar
tahlil qilinib, yoshlar bilan ishlashda individual yondashuv, ko'p tarmoqli
hamkorlik va raqamli boshqaruv tizimlarining ahamiyati asoslab berilgan.
Shuningdek, yoshlarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash, ularni huquqiy va
kasbiy jihatdan qo'llab-quvvatlash bo'yicha aniq taklif va tavsiyalar ishlab
chiqilgan. Maqola ichki ishlar organlari xodimlari, mahalla institutlari, yoshlar
bilan ishlovchi mutaxassislar hamda ilmiy izlanish olib borayotgan tadqiqotchilar
uchun amaliy va nazariy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Profilaktika inspektori, yoshlar daftari, jinoyatchilikni oldini olish,
mahalla, yoshlar siyosati, ijtimoiy xavf, bandlik, huquqiy tarbiya, ko'p
tarmoqli hamkorlik, ijtimoiy moslashuv.

Kirish qismi

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasi tomonidan yoshlarga oid davlat
siyosatini amalga oshirish borasida qator islohotlar olib borilmoqda. Jumladan,
"Yoshlar daftari", "Ayollar daftari" kabi ijtimoiy reyestrlar orqali fuqarolarning
muammolarini o'rganish va hal etish yo'lga qo'yilgan. Ayniqsa, mahallada yashovchi,
ijtimoiy himoyaga muhtoj, ishsiz yoki ijtimoiy xavfli vaziyatga tushib qolgan yoshlar
bilan tizimli ishlash dolzarb masalaga aylanmoqda. Bu borada profilaktika
inspektorlariga alohida mas'uliyat yuklatilgan.

Asosiy qism

1. Profilaktika inspektorining yoshlar bilan ishlashdagi roli

Mahalla fuqarolar yig'inida xizmat olib boruvchi profilaktika inspektori –
huquq-tartibot idoralarining aholi orasidagi "ko'zgu"si hisoblanadi. Ularning asosiy
vazifalaridan biri – jinoyatchilikni oldini olish, ijtimoiy xavfli vaziyatlarning barvaqt
oldini olish, fuqarolar, ayniqsa yoshlar bilan doimiy muloqotda bo'lishdir.

Yoshlar daftari-
g'a kiritilgan shaxslar bilan ishlashda profilaktika inspektori
quyidagi faoliyatlarni olib boradi:

1. Yoshlarning huquqiy madaniyatini oshirish;
2. Ijtimoiy-psixologik muammolarini aniqlash va tegishli mutaxassislar
bilan hal qilish;

3. Ishsiz yoshlarni kasb-hunarga yo'naltirish va bandligini ta'minlash;
4. Yomon odatlardan, jinoyatchilikdan ogoh etish;
5. Tushuntirish ishlari, huquqiy targ'ibotlar o'tkazish.

2. Amaldagi muammolar

Hozirgi kunda yoshlar daftariga kiritilgan shaxslar bilan ishlashda quyidagi muammolar mavjud:

1. Profilaktika inspektorlarining haddan tashqari bandligi;
2. Tizimli yondashuvning yetishmasligi;
3. Mahalladagi boshqa mutasaddilarning faol ishtirok etmasligi;
4. Yoshlar orasida huquqiy savodxonlikning pastligi;
5. Monitoring va nazorat mexanizmlarining sustligi.

3. Taklif va tavsiyalar

Ushbu faoliyatni takomillashtirish maqsadida quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

1. **Ko'p tarmoqli yondashuv:** Profilaktika inspektori, mahalla raisi, Yoshlar ishlari agentligi vakillari, maktab va kollej pedagoglari birgalikda har bir yoshga individual yondashuvni ishlab chiqishi kerak.

2. **Raqamli tizimlar:** Yoshlar daftariga kiritilgan shaxslar bilan ishlashda yagona axborot tizimi joriy etilib, har bir islohot natijasi raqamlar bilan nazorat qilinishi lozim.

3. **Ijtimoiy sheriklik:** NNTlar, psixologlar, advokatlar, kasb-hunar o'qituvchilari ishtirokida seminar, trening va maslahatlar yo'lga qo'yilishi zarur.

4. **Huquqiy-ma'naviy tarbiya:** Har bir yoshning huquqiy savodxonligini oshirish bo'yicha muntazam profilaktik suhbatlar o'tkazilishi kerak.

5. **Bandlikni ta'minlash:** Yoshlarning muammolari ko'p hollarda ishsizlik bilan bog'liq bo'lganligi sababli, ularni ish bilan ta'minlash – jinoyatchilikning oldini olishdagi eng muhim vositadir.

Xulosa

Mahallada yoshlar daftariga kiritilgan shaxslar bilan tizimli va samarali ishlash – jinoyatchilikni oldini olish, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash hamda yosh avlodni sog'lom ijtimoiy muhitga jalb etishning muhim omillaridan biridir. Bu boradagi asosiy mas'uliyat profilaktika inspektorlari zimmasiga yuklatilgan bo'lib, ularning faoliyati faqat nazorat va tartibga chaqirish bilan cheklanib qolmasligi, balki har bir yosh bilan individual, pedagogik va ijtimoiy-psixologik yondashuv asosida olib borilishi zarur.

Yoshlar – jamiyatning tayanchi va ertangi kunning bunyodkorlaridir. Ular orasida muammoli holatga tushib qolganlarni erta aniqlash, to'g'ri yo'lga yo'naltirish esa bevosita mahalla profilaktika inspektorining faol yondashuviga bog'liq. Shunday ekan, ularning ushbu yo'nalishdagi faoliyatini takomillashtirish orqali jinoyatchilikning oldi olinadi, sog'lom avlod tarbiyasi yo'lga qo'yiladi va jamiyatda ijtimoiy barqarorlik mustahkamlanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mavjud muammolar – profilaktika inspektorlarining ortiqcha bandligi, muvofiqlashtiruvchi mexanizmlarning sustligi, hududiy mutasaddilarning faol hamkorlik qilmasligi yoshlar bilan ishlashda yetarli natijalarga erishishni qiyinlashtirmoqda. Shu bois ushbu faoliyatni takomillashtirish, zamonaviy yondashuvlarni joriy etish, tegishli davlat va nodavlat tuzilmalar o'rtasida aniq hamkorlik mexanizmlarini shakllantirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasining "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2016.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 26 martdagi PQ–5041-sonli Qarori "Ichki ishlar organlari profilaktika inspektorlarining faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 5 iyuldagi PF–5106-sonli Farmoni "Yoshlar – kelajagimiz" Davlat dasturi to'g'risida.
4. Jo'rayev, U. Yu. Jinoyatchilikning oldini olishda profilaktika organlarining faoliyati. – Toshkent: IIV Akademiyasi nashriyoti, 2020.
5. Mahalla va nuroniylar ishi bo'yicha vazirlik huzuridagi "Mahallabay ishlash va yoshlar bilan ishlash tizimi" bo'yicha metodik qo'llanma. – Toshkent: Adolat, 2022.
6. Soliyev, T. T. (2021). Mahallada yoshlar bilan ishlashda ichki ishlar organlari profilaktika inspektorlarining roli. "Huquq va jamiyat" ilmiy jurnali, №2, 40–44-betlar.
7. Mirzayev, M. (2022). "Yoshlar daftari"da qayd etilgan shaxslar bilan ishlash mexanizmlarini takomillashtirish yo'llari. "Yoshlar siyosati" ilmiy jurnali, №3, 51–55-betlar.
8. "Ichki ishlar organlarida xizmat faoliyatini tashkil etish" (o'quv qo'llanma). – Toshkent: Akademnashr, 2019.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022 yil 18 martdagi 134-son qarori "Yoshlar bilan ishlash va ularni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".
10. Xolmatov, D. (2023). Mahalla tizimida ijtimoiy himoyaga muhtoj yoshlar bilan samarali ishlashning amaliy tajribalari. "Ijtimoiy xavfsizlik va fuqarolik jamiyati" ilmiy to'plami,